

Nr 60.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändrad lydelse av 26 och 30 §§ lagen den 28 juni 1935 (nr 434) om folkpensionering, m. m.; given Stockholms slott den 23 februari 1940.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet hållna protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

1) lag angående ändrad lydelse av 26 och 30 §§ lagen den 28 juni 1935 (nr 434) om folkpensionering samt

2) lag angående förlängd giltighet av gällande indelning i ortsgupper jämlikt lagen den 28 juni 1935 (nr 434) om folkpensionering.

GUSTAF.

Gustav Möller.

Förslag

till

Lag

angående ändrad lydelse av 26 och 30 §§ lagen den 28 juni 1935 (nr 434)
om folkpensionering.

Härigenom förordnas, att 26 och 30 §§ lagen den 28 juni 1935 om folkpensionering skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

26 §.

Pensionsnämnds ordförande — — — Konungen meddelas.

Sedan protokoll för pensionsnämnds sammanträde justerats, åligger det ordföranden att ofördröjligen till vederbörandes kännedom å förut kungjort ställe anslå en förteckning över de ansökningar, rörande vilka beslut fattats, och anses härigenom meddelande om besluten hava skett den dag anslag gjordes. Samtidigt skall ordföranden med allmänna posten tillställa varje sökande besked om det beslut, som fattats i anledning av hans ansökan.

Ordföranden och — — — till ordförande.

30 §.

Ändring i pensionsnämnds beslut må av enskild sakägare ävensom av kommun och av ombud för pensionsstyrelsen sökas hos styrelsen genom besvär, vilka skola insändas till pensionsnämndens ordförande, så att de äro honom tillhanda sist å fjortonde dagen efter beslutets meddelande, den dagen oräknad då sådant skedde. Ordföranden äge ock att över nämndens beslut anföra besvär. Över anförda besvär skall nämnden avgiva yttrande att åtfölja handlingarna till pensionsstyrelsen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1940.

Förslag

till

Lag

angående förlängd giltighet av gällande indelning i ortsgupper jämlikt
lagen den 28 juni 1935 (nr 434) om folkpensionering.¹

Härigenom förordnas, att den indelning i ortsgupper, vilken jämlikt övergångsbestämmelserna till lagen den 23 april 1937 (nr 163) angående

¹ Jfr SFS 1937: 163.

ändrad lydelse av 6, 7, 8, 13, 29 och 40 §§ lagen den 28 juni 1935 (nr 434) om folkpensionering skall gälla för åren 1938—1940, skall äga förlängd giltighet till och med utgången av år 1941.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms
slott den 9 februari 1940.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ.

Efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, *fråga om vidtagande av åtgärder för att nedbringa väntetiden i pensions- och barnbidragsärenden ävensom vissa andra lagen om folkpensionering berörande spörsmål* samt anför:

Frågan om möjligheten att förkorta den tid, som förflyter från det att en pensionsansökning ingives till pensionsnämndens ordförande till dess att den första utbetalningen av pensionen äger rum, har sedan lång tid tilldragit sig uppmärksamhet samt varit föremål för utredningar och överbäganden. Jag har nu för avsikt att framlägga förslag om åtgärder i syfte att förkorta denna tid. Det har befunnits lämpligt att i sammanhang därmed upptaga jämväl vissa andra lagen om folkpensionering berörande spörsmål.

I. Åtgärder för att nedbringa väntetiden i pensions- och barnbidragsärenden.

Gällande bestämmelser.

Enligt 28 § *lagen* den 28 juni 1935 (nr 434) om folkpensionering skall ansökning om folkpension göras hos pensionsnämndens ordförande i det pensionsdistrikt, där sökanden senast blivit mantalsskriven. För flertalet fall gäller, att nämnden därefter skall fatta vissa beslut i ärendet, bland annat huruvida sökanden äger rätt till pension (29 §). — Pensionsbeloppet bestämmas däremot av pensionsstyrelsen (31 §).

Pensionsnämnd skall jämlikt 23 § sammanträda så ofta nämndens ordförande med avseende å inkomna ärendens antal och vikt finner det nödigt, dock minst en gång varje kalenderhalvår. Sammanträde skall utsättas till tid, då, enligt vad antagas kan, det för pensionsdistriktet enligt 27 § av pensionsstyrelsen förordnade ombudet är oförhindrat att närvara.

Beträffande behandlingen av ärende, som för prövning eller yttrande av pensionsnämnd inkommit till nämndens ordförande, gäller jämlikt 5 § *instruktionen* den 13 mars 1937 (nr 69) för pensionsnämnderna [ändrad genom kungörelse den 5 november 1937 (nr 921)], att sådant ärende av nämnden

skall handläggas snarast möjligt och, där fråga är om sökt barnbidrag, senast inom en månad samt eljest inom tre månader, såvida icke pensionsstyrelsen för visst fall annorlunda förordnar. Det vid pensionsnämnds sammanträde förda protokollet skall enligt 8 § genast justeras; dock må pensionsnämnden särskilt för varje gång uppdraga åt två ledamöter att jämte ordföranden verkställa justeringen sist inom åtta dagar efter sammanträdet slut.

Sedan protokollet justerats, åligger det jämlikt 26 § *lagen om folkpensionering* ordföranden att ofördröjligen till vederbörandes kännedom å förut kungjort ställe anslå en förteckning över de ansökningar, rörande vilka beslut fattats, och anses härigenom meddelande om besluten hava skett den dag anslag gjordes. Samtidigt skall ordföranden i betalt brev med allmänna posten tillställa varje sökande besked om det beslut, som fattats i anledning av hans ansökning.

Enligt 30 § i *lagen* gäller, att ändring i pensionsnämnds beslut må sökas av enskild sakägare ävensom av kommun och av ombud för styrelsen samt av nämndens ordförande. Ändring sökes hos pensionsstyrelsen genom besvär, vilka skola insändas till pensionsnämndens ordförande, så att de äro honom tillhanda sist å trettionde dagen efter beslutets meddelande, den dagen oräknad då sådant skedde. Över anförda besvär skall nämnden avgiva yttrande; detta yttrande skall därefter jämte handlingarna i ärendet insändas till pensionsstyrelsen (29 §). Att märka är, att ärendet kan överlämnas till pensionsstyrelsen först efter besvärstidens utgång.

Med hänsyn därtill att för avhjälpande i viss mån av de missförhållanden, som väntetiden innebär, förskottering av pension frivilligt kan äga rum, finnes i 11 § första stycket *lagen om folkpensionering* infört det stadgandet, att kommun, som, sedan någon ansökt om folkpension, förskotterat pension åt honom, äger uppbära det först till betalning förfallande pensionsbeloppet, i vad det hänför sig till tid för vilken förskott utgivits, och därav tillgodogöra sig förskottet.

I *lagen* den 18 juni 1937 (nr 382) om barnbidrag föreskrives (9 § 1 mom.), bland annat, att 30 § *folkpensioneringslagen* i tillämpliga delar skall gälla även om behandling av ansökning om sådant bidrag. *Lagen om barnbidrag* innehåller även (i 11 §) ett stadgande av samma innebörd som 11 § första stycket *lagen om folkpensionering*.

Härefter övergår jag till att lämna en framställning i korthet av vad som i det spörsmål, varom nu är fråga, tidigare förevarit.

Tidigare utredningar och förslag i ämnet.

Statens besparingskommitté.

Frågan om förkortning av väntetiden i pensionsärenden behandlades redan av statens besparingskommitté, som i betänkande angående socialförsäkringens organisation (statens off. utredn. 1925:8) föreslog, att, då pension beviljats av pensionsnämnd, den sökande skulle vara berättigad att av kommunens medel hos pensionsnämndens ordförande lyfta det av nämnden be-

räknade pensionsbelopp, som vid nämndens beslut förfallit till betalning, dock med rätt för kommunen att, om beslutet att bevilja sökanden pension fastställdes av pensionsstyrelsen, återfå det förskotterade beloppet. — Förslaget ledde icke till några lagstiftningsåtgärder.

1927 års riksdag.

I en motion (II: 69) vid 1927 års riksdag yrkades, att pensionsnämndens ordförande skulle åläggas att snarast möjligt och således utan att avvakta besvärstidens utgång insända pensionsnämndens beslut i ärendena jämte tillhörande handlingar till pensionsstyrelsen samt att besvär skulle av ordföranden omedelbart insändas till pensionsstyrelsen. Sedan motionen avstyrkts av pensionsstyrelsen och andra lagutskottet (utlåtande nr 16) avslogs densamma av riksdagen.

1928 års pensionsförsäkringskommitté.

Kommittén framlade i sitt betänkande den 26 april 1934 med förslag rörande revision av den allmänna pensionsförsäkringen (statens off. utredn. 1934: 18) vissa utredningar dels beträffande väntetiden innan pensionsansökan föranleder utbetalande av pensionen, dels ock angående förekomsten av besvär. I det förra hänseendet konstaterade kommittén, som i förevarande avseende bearbetat under första halvåret 1928 till pensionsstyrelsen inkommande ansökningar om pensionstillägg eller invalidunderstöd, att det i medeltal förflöte från ansökningshandlingens ingivande till pensionsnämndsordföranden till dess nämnden fattade beslut i ärendet en tid av 6,4 veckor, från nämndssammanträdet till dess ansökningen inkomme till pensionsstyrelsen 5,9 veckor och därifrån till första pensionsutbetalningen 13,5 veckor. Väntetiden för en pensionssökande uppgick alltså i genomsnitt till 25,8 veckor eller ungefär ett halft år. En av pensionsstyrelsen år 1925 företagen undersökning hade utvisat en sammanlagd väntetid av 35,6 veckor. En jämförelse visade alltså, att sammanlagda väntetiden under tiden mellan de båda undersökningarna nedgått med omkring 10 veckor eller något mer än två månader, beroende därpå, att behandlingstiden inom styrelsen nedbringats med nämnda tid. Vad beträffar besvärsfrekvensen meddelade kommittén, att enligt en av pensionsstyrelsen verkställd undersökning, avseende ansökningar om pensionstillägg eller understöd till ett antal av 32,526, som av styrelsen behandlats under tiden 1 maj 1921—30 april 1922, alltså under ett år, besvär anfördes över pensionsnämnds beslut i sammanlagt 1,309 fall. I 1,063 av dessa fall anfördes besvären av styrelsens ombud, i 13 fall av pensionsnämndens ordförande, i 10 fall av vederbörande kommun och i 223 fall av sökanden. Besvärsfrekvensen visade sig alltså vara ungefär 4 procent. Enligt en av kommittén själv verkställd liknande undersökning avseende något över 18,000 till pensionsstyrelsen under första halvåret 1928 inkomna ärenden uppgick antalet över pensionsnämndens beslut anförda besvär till sammanlagt 903, varvid styrelsens ombud anført besvären i 706 fall, pensionsnämndens ordförande i 6 fall, vederbörande kommun i 5 fall och sökanden i 186 fall. Besvärsfrekvensen var enligt denna undersökning omkring 5 procent.

I syfte att i någon mån förkorta väntetiden föreslog pensionsförsäkringskommittén sådan ändring av då gällande bestämmelser, att ansökningarna skulle av pensionsnämndsordföranden insändas till pensionsstyrelsen snarast möjligt efter det sammanträde, vid vilket de blivit av pensionsnämnden slutligt behandlade. För att pensionsstyrelsen icke skulle sakna kännedom om besvär i de ärenden, som sålunda hänskötes till styrelsen redan före besvärstidens utgång, föreslog kommittén, att besvär över pensionsnämnds beslut skulle ingivas eller insändas direkt till pensionsstyrelsen. Det skulle därjämte åligga pensionsstyrelsen att före ärendets avgörande höra pensionsnämnden över besvären.

Tre reservanter inom kommittén anförde:

Det förefaller synnerligen tveksamt, om något är att vinna genom en dylik reform. I de allra flesta fall anföras besvären av pensionsstyrelsens ombud vid nämndssammanträdet. Att ombudet då före besvärstidens utgång jämväl skulle behöva, låt vara genom ett synnerligen enkelt formulär, direkt hos styrelsen anföra besvär, synes vara en skäligen onödig omgång. De pensionsökande hava vidare i regel lättare att ingiva sina besvär direkt till ordföranden än att insända dem till styrelsen. Därest besvär inkomma till styrelsen, innan handlingarna i ärendet äro där tillgängliga, kan detta ock förorsaka vissa svårigheter.

I de yttranden över 1928 års pensionsförsäkringskommittés förslag av pensionsnämnder och pensionsstyrelsens ombud, i vilka förevarande fråga berörts, avvisades förslaget, att besvär skulle insändas direkt till pensionsstyrelsen. Styrelsen för svenska stadsförbundet samt några pensionsnämnder och ombud anvisade såsom medel att förkorta väntetiden i stället förkortning av besvärstiden, därvid 14 och 10 dagar nämndes såsom en lämplig tidsbegränsning. Pensionsstyrelsen anslöt sig av arbetstekniska skäl till reservanternas förslag.

1935 års riksdag.

I proposition (nr 217) till 1935 års riksdag med förslag till lag om folkpensionering m. m. yttrade jag i egenskap av föredragande departementschef, att jag icke kunde tillstyrka pensionsförsäkringskommitténs förslag rörande åtgärder i syfte att förkorta väntetiden. Jag förklarade mig betvivla, att någon mera väsentlig förkortning av väntetiden skulle kunna vinnas genom förkortning av besvärstiden samt framhöll, att en sådan åtgärd — särskilt i betraktande av de stora avstånden i glest befolkade norrländska bygder — väckte betänkligheter med hänsyn till allmänhetens berättigade anspråk att hava tillräckligt rådrum för att ordna med ett överklagande av nämndsbeslutet. Sålunda fann jag alla de dittills anvisade utvägarna till förkortande av väntetiden svårframkomliga. Med beklagande konstaterade jag, att det knappast syntes möjligt att utan att giva upphov till besvärande olägenheter under dåvarande förhållanden åstadkomma någon mera väsentlig förkortning av besvärstiden. Detta sammanhänge med det sätt, på vilket pensionsförsäkringsverksamheten vore organiserad, nämligen med lokala organ vilka merendels sammanträdde med långa mellanrum och vilkas beslut för att bliva gällande måste fastställas av pensionsstyrelsen.

Framställning år 1937 av länsstyrelsen i Västerbottens län.

I skrivelse den 10 augusti 1937 gjorde länsstyrelsen i Västerbottens län framställning hos Kungl. Maj:t rörande ändringar i bestämmelserna om beviljandet av tilläggs pensioner enligt lagen om folkpensionering i syfte att främja en snabbare utbetalning av pensionerna. Länsstyrelsens framställning gick närmast ut på att pensionsstyrelsen skulle göra en första utbetalning av pensionen omedelbart efter det pensionsnämnden fattat sitt beslut och utan att avvakta besvärstidens utgång, än mindre beslutets fastställelse av styrelsen. För den händelse detta förslag ej funnes genomförbart förklarade länsstyrelsen det måhända vara möjligt att söka en lösning av frågan genom att ålägga kommunerna att förskottsvis utbetala av pensionsnämnd beviljad pension, till dess beslutet blivit av pensionsstyrelsen granskat och fastställt.

I yttrande den 11 oktober 1937 över länsstyrelsens förslag fann pensionsstyrelsen detsamma såväl ineffektivt som ur arbets- och kostnadssynpunkt olämpligt. Beträffande det senare förslaget, som innebure, att stadgandet i 11 § första stycket folkpensioneringslagen skulle förlänas obligatorisk karaktär, erinrade styrelsen om att redan 1928 års pensionsförsäkringskommitté avvisat tanken på att ålägga kommunerna att lämna pensionsförskott.

I enlighet med av pensionsstyrelsen gjord hemställan fann Kungl. Maj:t den 12 november 1937 länsstyrelsens framställning icke föranleda till någon åtgärd.

1938 års riksdag.

I motion (I: 181) till 1938 års riksdag yrkades, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag till åtgärder, åsyftande att den kommunala förskotteringen av folkpensionerna och barnbidragen bleve obligatorisk och ej handhavd av fattigvårdsstyrelsen samt att folkpensions- och barnbidragsansökningarna hos pensionsstyrelsen och pensionsnämnderna måtte vinna en hastigare behandling.

Andra lagutskottet, dit motionen överlämnats, fann (utlåtande nr 10) såväl frågan om åtgärder för åstadkommande av snabbare handläggning av ifrågasvarande ärenden som spörsmålen om förskottering nära sammanhänga med de frågor av organisatorisk och annan art, vilkas utredning överlämnats åt kommittén för verkställande av översyn av socialvården. Utskottet hemställde därför, att motionen icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd. Riksdagen biföll utskottets hemställan.

Pensionsstyrelsens förslag till åtgärder för att nedbringa väntetiden i pensions- och barnbidragsärenden.

Pensionsstyrelsens framställning.

I skrivelse den 27 september 1939 har pensionsstyrelsen, efter redogörelse för vissa gällande bestämmelser i lagarna om folkpensionering och barnbidrag samt vad tidigare förekommit rörande åtgärder för nedbringande av

väntetiden i pensions- och barnbidragsärenden, erinrat om att åtskilliga förslag framförts och olika utvägar anvisats till förkortande av denna väntetid men att alla visat sig svårframkomliga.

Pensionsstyrelsen har vidare framhållit, att styrelsen givetvis, inom gällande lagstiftnings ram, vidtagit alla åtgärder för att befordra ett snabbt avgörande av pensionsärendena. Här om har styrelsen anfört följande:

Den tid, som förflyter från ansökningens inlämnande till pensionsnämndsordföranden till dess ansökningen inkommer till pensionsstyrelsen, har i regel varit av avsevärd längd, vilket främst berott på den långa tiden mellan pensionsnämndssammanträdena. I små pensionsdistrikt med få ansökningar ha vederbörande dragit sig för att hålla sammanträden oftare än det varit oundgängligen nödvändigt och icke sällan har ombudet kanske haft svårt att inpassa sammanträdet i sin resplan. Pensionsnämnderna ha nämligen i stor utsträckning velat avhålla sina sammanträden i slutet av varje kalenderhalvår. Därav följande periodvis återkommande anhopning av pensionsärenden har medfört påtagliga olägenheter såväl för de sökande som för styrelsen och pensionsförsäkringens lokala organ. För att undanröja detta missförhållande har styrelsen i cirkulär den 27 november 1935 till styrelsens ombud givit följande direktiv: »Under samverkan med pensionsnämndsordförandena inom ombudsdistriktet skall ombudet i god tid före varje kalenderhalvårs slut uppgöra en fullständig plan för nämndssammanträdena under påföljande kalenderhalvår. Med iakttagande av dels lagens föreskrift om årliga minimumantalet pensionsnämndssammanträden, dels bestämmelsen i ombudsinstruktionen att sammanträdena skola utsättas till sådana tider att ombudets tjänsteresor draga minsta möjliga kostnad för staten, och dels, i den mån så är möjligt, stadgandet i nämndsinstruktionen att pensionsärende skall av nämnden handläggas snarast möjligt och i regel senast inom tre månader efter det ärendet inkommit till nämndens ordförande, skall ombudet med hänsyn till den genomsnittliga förekomsten av pensionsansökningar inom varje pensionsdistrikt planlägga sammanträdena så, att antalet inom distriktet behandlade pensionsärenden kan väntas bliva, i görligaste mån, jämnt fördelat över halvåret». Så snart fördelningsplanen upprättats och senast före ingången av det kalenderhalvår, för vilket planen skall gälla, skall ett exemplar av densamma, försett med anteckning för varje sammanträde om beräknat antal pensionsärenden, insändas till styrelsen. Härigenom har styrelsen även erhållit möjlighet att kontrollera, att ärendena från de olika pensionsdistrikten inkomma till styrelsen i rätt tid efter sammanträdet. Vidare har styrelsen i meddelanden till de lokala pensionsmyndigheterna framhållit nödvändigheten av att de på allt sätt medverka till en snabb behandling av pensionsärendena samt givit närmare direktiv hur detta lämpligen bör ske.

I syfte att underlätta ombudens arbete men även för att möjliggöra en snabbare behandling av ett ärende å nämndssammanträde har styrelsen för ombuden framhållit, att om ett ombud hade sig bekant, att vid pensionsnämndssammanträde blott ett och annat ärende vore att vänta, ombudet kunde taga under överbäggande, om icke ombudets närvaro vid sammanträdet finge anses obehöfvig. I ett dylikt fall borde emellertid ombudet bereda sig tillfälle att granska handlingarna i det eller de ärenden, som förekommit vid sammanträdet, och förse dem med påskrift, innan de insändes till pensionsstyrelsen.

Vad härefter angår behandlingstiden inom pensionsstyrelsen visade redan jämförelsen mellan de år 1925 och 1928 företagna undersökningarna, att densamma under tiden mellan undersökningarna nedgått med något mera

än två månader. Styrelsen är övertygad om att denna tid numera ytterligare avsevärt nedbringats. Härtill ha bidragit inre organisatoriska åtgärder för effektivisering av arbetet ävensom under senare år väsentligt utökad arbetskraft. Styrelsen undersöker varje ytterligare möjlighet att förkorta behandlingstiden inom styrelsen men håller dock för troligt att denna tid för närvarande icke kan vidare nedbringas. Att någon förlängning av tiden för ärendenas behandling skulle uppstå såväl inom styrelsen som hos de lokala organen under övergångstiden efter lagstiftningen om folkpensionering, om dyrortsgradering av folkpensionerna och om barnbidrag är förklarligt och har ej kunnat undvikas. Den därigenom uppkomna arbetsbelastningen har dock nu avverkats.

Pensionsstyrelsen har erinrat därom, att den 3 januari 1938 en kommitté — socialvårdskommittén — tillsatts med uppdrag, bland annat, att granska lagstiftningen rörande såväl socialförsäkringen som övriga socialpolitiska stödåtgärder, framför allt ur synpunkten av dess effektivitet och tillräcklighet, ävensom att i görligaste mån söka samordna socialvårdens olika grenar. Frågan om folkpensioneringens lokala organisation — varmed frågan om väntetiden intimt sammanhänge — komme därvid under omprövning. I samband härmed har pensionsstyrelsen framhållit, att, då styrelsen nu, utan att avvakta det resultat, vartill socialvårdskommitténs utredning i förevarande fråga kunde föranleda, ämnade föreslå vissa åtgärder till nedbringande av behandlingstiden för pensionsärendena, detta skedde med hänsyn till den vitala betydelse för de pensions sökande, som en snar förkortning av väntetiden ägde. Förslagen avsåge för övrigt icke någon rubbning i den bestående lokala organisationen.

Då behandlingstiden inom pensionsstyrelsen numera finge anses i görligaste mån nedbringad, hade styrelsen undersökt olika möjligheter att förkorta tiden från pensionsansökningens ingivande till pensionsnämndsordföranden till dess ansökningen inkomme till styrelsen. Först komme härvid i beaktande den tid, som förflöte från ansökningens ingivande till ordföranden till dess nämnden fattade beslut i ärendet. Det vore givet, att den i instruktionen för pensionsnämnderna intagna bestämmelsen, att ärende om barnbidrag skulle handläggas senast inom en månad, i ett flertal fall medfört, att även pensionsärenden blivit handlagda inom samma tid. I syfte att regelmässigt tillförsäkra pensionsärendena snabbast möjliga prövning hos nämnden hade pensionsstyrelsen ock tänkt sig sådan ändring av nämnda instruktion, att även pensionsärende skulle handläggas senast inom en månad. I cirkulärskrivelse till styrelsens ombud hade dessa anmodats att efter samråd med pensionsnämnderna i distrikten undersöka möjligheten att införa en sådan bestämmelse. Dessutom hade 82 pensionsnämnder, representerande olika delar av landet, anmodats att direkt till styrelsen inkomma med yttrande i ärendet.

Beträffande resultatet av denna undersökning har pensionsstyrelsen anfört:

Endast ett ringa fåtal ombud och nämnder ha ansett det möjligt att utan betydande olägenheter införa en bestämmelse, att ärende om pension skall handläggas senast inom en månad. För ombuden, vilka i det övervägande antalet fall ha ombudsuppdraget såsom en bisyssla, skulle uppstå svårig-

heter att närvara vid det utökade antal sammanträden, som bleve en följd av den föreslagna bestämmelsen. För pensionsnämndsordförande och nämnder skulle arbetet komma att betungas i sådan grad, att det i många fall skulle visa sig ogörligt att för framtiden i nämnderna erhålla lämpliga ordförande samt intresserade och i pensionsdistrikten klokt utplacerade ledamöter. Kostnaderna för nämndssammanträdena skulle dessutom — särskilt i de talrika små kommunerna — bli särdeles betungande. Flertalet ombud och nämnder ha i stället framhållit såsom ett önskemål en sådan ändring av instruktionen, att den högsta liggetiden fastställdes till två månader, lika för pensions- och barnbidragsärenden, då nämnden vid handläggning av båda slagen av ärenden dock skall ha lika sammansättning. Det har framstått såsom oegentligt att hava olika tidsbestämmelser för pensions- och barnbidragsärenden och, då möjligheten att erhålla förskott å barnbidrag anlåtats i stor utsträckning, har behovet av extraordinärt förfarande för ärenden om sådant bidrag blivit mindre.

Pensionsstyrelsen har för sin del vitsordat, att förskotteringen av barnbidrag anlåtats i hög grad, samt förklarat sig anse, att de anförda skälen mot införande av den föreslagna ändringen i instruktionen vore av den art, att de borde vinna beaktande. Vad anginge det framförda förslaget, att väntetiden för barnbidragsärenden skulle bestämmas till två månader, syntes det måhända innebära en försämring för dessa ärendens behandling, men försämringen torde vara mera skenbar än verklig. Svårigheterna att strikt följa bestämmelsen om behandling av barnbidragsansökningar hade förmodligen icke sällan lett till att bestämmelsen ej helt kunnat följas.

I anledning av det anförda och då det med nuvarande organisation av de lokala pensionsmyndigheterna knappast vore möjligt eller skäligt att ålägga pensionsnämnderna att handlägga ett pensionsärende senast inom en månad, hade pensionsstyrelsen icke funnit det möjligt att på annat sätt åstadkomma en avkortning av den tid, som förflyter från ansökningens ingivande till ordföranden till dess nämnden fattar beslut i ärendet, än att i instruktionen för pensionsnämnderna (5 §) infördes en bestämmelse, att pensionsärende skulle handläggas snarast möjligt och senast inom två månader. Av organisatoriska och praktiska skäl borde samma bestämmelse gälla även för ärende om sökt barnbidrag.

Vad anginge tiden från nämndssammanträdet till dess ansökningen inkomme till pensionsstyrelsen, hade det särskilt med hänsyn till den ringa besvärshäufigheten ansetts ändamålslost, att handlingarna icke finge insändas till pensionsstyrelsen, förrän den tid av 30 dagar förflytit, under vilken besvär eventuellt kunde anföras över nämndens beslut. Under frågans tidigare behandling hade sålunda framkommit i huvudsak två olika utvägar för en lösning, nämligen dels förslag att pensionsnämndens ordförande skulle snarast möjligt och således utan att avvakta besvärstidens utgång insända ansökningarna till pensionsstyrelsen dels ock förslag om en förkortning av besvärstiden. Pensionsstyrelsen har av arbetstekniska skäl avstyrkt förstnämnda utväg.

Vad angår förslaget om förkortning av besvärstiden, har pensionsstyrelsen erinrat om att denna utväg anvisats i yttranden över 1928 års

pensionsförsäkringskommittés betänkande av svenska stadsförbundet samt några pensionsnämnder och ombud; därvid hade 14 och 10 dagar nämnts såsom en lämplig tidsbegränsning. Vidare hade det i de av styrelsen från ombuden och vissa pensionsnämnder infordrade yttrandena angående möjligheten att för pensionsärenden föreskriva samma väntetid som nu gällde för barnbidragsärenden i många fall framhållits, att besvärstiden vore onödigt lång. Samma mening hade uttalats av representanter för alla delar av landet. Förslaget om en kortare besvärstid hade motiverats med de väsentligt förbättrade kommunikationerna sedan år 1913, då lagen om allmän pensionsförsäkring genomfördes. Dessutom hade framhållits den större skrivkunnigheten sedan dess ävensom att nämndsbesluten numera i regel finge anses väl grundade, enär såväl ombud som ordförande och nämndsledamöter under årens lopp förvärvat en stor grad av erfarenhet och kunnighet. Såsom en lämplig tidsbegränsning hade angivits tider varierande mellan 7 och 20 dagar, de flesta hade dock föreslagit 14 dagar. — Beträffande frågan om förkortning av besvärstiden har pensionsstyrelsen anfört:

De skäl, som kunna anföras för en avkortning av besvärstiden och de fördelar som därmed skulle kunna nås, finner pensionsstyrelsen så starka, att styrelsen ej tvekar att nu upptaga detta förslag. Besvärsfrekvensen är mycket ringa, blott 4 à 5 procent, och av dessa besvär anföras ungefär 80 procent av pensionsstyrelsens ombud. Dessa sistnämnda besvär ävensom besvär av ordföranden anföras i regel vid nämndssammanträdet, varför en avkortad besvärstid ej skulle röna inverkan å dem. För kommunerna, vilka för övrigt endast sällan begagna sin besvär rätt, skulle det säkerligen vara tillräckligt med ett betydligt mindre rådrum än 30 dagar. De sökande slutligen vända sig ofta till ordföranden, sedan nämndens beslut delgivits dem, och få av honom hjälp eller råd vid anförande av besvär. Såsom ock föredragande departementschefen framhållit i propositionen nr 217 till 1935 års riksdag, äger allmänheten ett berättigat anspråk att ha tillräckligt rådrum för att ordna med ett överklagande av nämndsbeslutet och hänsyn måste i sådant avseende särskilt tagas till de stora avstånden i glest befolkade norrländska bygder. Frågan är dock om icke även dessa bygders kommunikationer numera så avsevärt förbättrats, att några större olägenheter icke skulle uppstå, därest besvärstiden förkortades. Såväl ombuden för Luleå-området, Tornedals- och Kalix-området samt Gällivare-området som det nyligen avgångna ombudet för Vilhelmina-området ha ock uttalat, att det syntes dem ändamålsenligt att nedbringa besvärstiden, särskilt som besvär av sökande endast anfördes i sällsynta undantagsfall. Styrelsen vill även påpeka, att en besvärsskrivelse från en sökande i regel är av synnerligen enkel beskaffenhet. Ofta består en dylik endast av några rader, i vilka sökanden exempelvis gör gällande, att årsinkomsten beräknats för högt. Något längre rådrum för ordnandet med en besvärsskrivelse och densammas avfattande torde därför i praktiken icke vara erforderligt. För övrigt må framhållas, att det jämlikt 31 § femte stycket folkpensioneringslagen åligger pensionsstyrelsen att, där pensionsnämnds beslut icke är lagligen grundat och rättelse ej kan ske på grund av anförda besvär, i vissa fall direkt verkställa nödig rättelse eller, om så ej kan ske, återförvisa ärendet till nämnden för förnyad prövning. Vidare ligger det i sakens natur att, om en besvärsskrift skulle inkomma efter besvärstidens utgång men innan ärendet avgjorts i styrelsen, styrelsen vid handläggningen av ärendet tager den hänsyn till i besvären

framförda skäl och yrkanden, som omständigheterna kunna föranleda, och eventuellt återförvisar ärendet till pensionsnämnden för ny prövning. På grund härav och då behovet att snabbt erhålla pension icke sällan är störst i de norrländska bygderna, finner styrelsen, att förhållandena där icke böra hindra ett genomförande av en kortare besvärstid och ej heller att för dem bör skapas en undantagsbestämmelse med längre besvärstid.

Beträffande besvärstidens längd vill styrelsen föreslå, att besvären skola insändas till pensionsnämndens ordförande, så att de äro honom tillhanda sist å fjortonde dagen efter beslutets meddelande, den dagen oräknad då sådant skedde. Denna förkortning av sexton dagar synes ej oväsentlig och skulle för övrigt innebära ungefär samma tidsvinst som pensionsförsäkringskommitténs förslag, att ansökningarna skulle insändas till pensionsstyrelsen snarast möjligt efter nämndssammanträdet. Enligt kommitténs uppfattning skulle nämligen i flertalet fall därmed kunna vinnas en förkortning av väntetiden med ett par veckor.

Pensionsstyrelsen har i anslutning till vad i det föregående återgivits framlagt förslag till erforderliga ändringar i 30 § folkpensioneringslagen och 5 § instruktionen för pensionsnämnderna.

I förevarande sammanhang upptages till behandling frågan om ändring av 30 § folkpensioneringslagen. Till spørsmålet om ändring av instruktionen för pensionsnämnderna anhåller jag att senare få återkomma.

Yttranden över pensionsstyrelsens framställning.

Över pensionsstyrelsens framställning hava yttranden avgivits av länsstyrelserna i Uppsala, Södermanlands, Malmöhus och Gävleborgs län, socialvårdskommittén samt svenska stadsförbundet och svenska landskommunernas förbund. Länsstyrelsen i Uppsala län har vid sitt yttrande fogat yttranden av pensionsstyrelsens ombud i Enköpingsområdet samt ordföranden i Söderfors pensionsnämnd. I anledning av pensionsstyrelsens framställning har även föreningen pensionsnämndsordförande i Stockholm ingivit en skrivelse.

Pensionsstyrelsens förslag till förkortning av besvärstiden tillstyrkes eller lämnas utan erinran i samtliga yttranden med ett undantag. *Länsstyrelsen i Gävleborgs län* framhåller, att en så kort besvärstid som 14 dagar efter beslutets meddelande syntes vara ägnad att ingiva betänkligheter, då sökanden — åtminstone i norrländska länen — i allmänhet först genom det skriftliga meddelandet från pensionsnämndens ordförande erhöle kännedom om pensionsnämndens beslut. Länsstyrelsen ansåge sig dock icke böra avstyrka förslaget men hyste den uppfattningen, att de olägenheter, som pensionsstyrelsen velat i någon mån avhjälpa med förslaget, icke kunde i önskvärd utsträckning undanröjas annorledes än genom obligatorisk förskottering i lämplig form av folkpension och barnbidrag.

Länsstyrelsen i Uppsala län, som anser pensionsstyrelsens förslag väl ägnat att medföra förkortning av väntetiden, håller emellertid före, att väntetiden ändock torde bliva avsevärd. Det syntes icke vara möjligt att erhålla en fullt tillfredsställande lösning av frågan på annat sätt än genom förskotts-betalning. Härom anföres:

Av pensionsstyrelsens utredning framgår, att förskottsbetalning genom vederbörande kommun övervägts och befunnits olämplig. Länsstyrelsen anser, att det borde undersökas, huruvida icke förskottsbetalning kunde ske genom postverkets försorg. Förskottsbetalning borde ifrågakomma endast i fall, där pensionsnämnd och pensionsstyrelsens ombud äro eniga både om att tillstyrka pension och om att förskottsbetalning med hänsyn tagen till sökandens ekonomiska ställning bör ske. Någon olägenhet härav synes icke behöva uppkomma i annat fall än där pensionsstyrelsen helt avslår pensionsansökan efter det att förskottsbetalning skett. Länsstyrelsen föreställer sig emellertid dels att detta icke ofta kommer att inträffa och dels att det skall vara möjligt för statsverket att återkräva belopp, som befinnes hava oriktigt förskjutits. Därest pensionsstyrelsen beviljar någon pension, finns det ju möjlighet att efteråt rätta till eventuellt för höga förskottsutbetalningar.

Även länsstyrelsen i Malmöhus län, som intet har att erinra mot pensionsstyrelsens förslag, finner vinsten av den ifrågasatta reformen icke bliva så särdeles stor. Naturligast syntes vara att söka ytterligare förkorta tiden för ärendenas handläggning inom pensionsstyrelsen. En annan utväg att åtminstone för en viss kategori sökande förkorta väntetiden vore, att i de fall, där besvär blivit anförda, det överlätes åt pensionsnämndsordföranden i stället för nämnden att däröver avgiva yttrande. Dessa utvägar borde nu eller inom en snar framtid tagas under övervägande.

I övriga yttranden tillstyrkes förslaget utan reservation. Det må omnämnas, att *socialvårdskommittén* framhåller, att den vid sitt utredningsarbete komme att ägna frågan om såväl pensionsförsäkringens som övriga socialvårdsgrenars lokala organisation omprövning. Utredningsarbetet vore emellertid så omfattande, att kommittén ännu icke kunde angiva den tidpunkt, då dess utredning kunde överlämnas till Kungl. Maj:t. Kommittén tillstyrkte därför — med hänsyn till den vitala betydelse för de pensionsökande, som en snar förkortning av väntetiden utgjorde — att pensionsstyrelsens förslag nu genomfördes utan avvaktande av resultatet av kommitténs utredning.

*Departements-
chefen.*

Det är otvivelaktigt ett samhällsintresse av vikt, att åtgärder vidtagas för att förkorta den tid, som förflyter från det att pension sökes till dess att pension första gången utbetalas. Denna väntetid, som tidigare varit avsevärd och t. ex. år 1925 uppgick till i medeltal 35,6 veckor, har numera blivit betydligt nedbringad men kan dock i allmänhet beräknas uppgå till omkring fem månader.

Av den redogörelse, som lämnats i det föregående, framgår, att flera olika förslag framstälts rörande förkortning av väntetiden. Såvitt angår den del därav, som åtgår för handläggningen inom pensionsstyrelsen, har enligt vad styrelsen i sin framställning uppger gjorts vad som för närvarande skäligen kan göras för dess förkortande. Vad angår väntetiden i övrigt hava olika föreslagna utvägar för att förkorta densamma visat sig svårframkomliga. Med hänsyn till vikten av att väntetiden dock nedbringades har pensionsstyrelsen gjort den framställning, varom nu är fråga, därvid styrelsen stannat vid att föreslå, dels att föreskrifter skola meddelas, som göra tätare sammanträden

med pensionsnämnderna obligatoriska, dels ock att tiden för anförande av besvär över pensionsnämnds beslut skall minskas från nuvarande 30 dagar till 14 dagar.

Förstnämnda förslag, som icke mött gensaga i de över pensionsstyrelsens framställning avgivna yttrandena, finner jag för min del lämpligt och har för avsikt att senare föreslå vidtagandet av erforderlig ändring i instruktionen för pensionsnämnderna.

Vidkommande förslaget att förkorta besvärstiden i fråga om pensionsnämnds beslut må erinras, att detta spörsmål diskuterats vid tillkomsten av nu gällande lag, därvid jag såsom föredragande departementschef uttalade vissa betänkligheter mot en sådan åtgärd, bland annat med hänsyn till allmänhetens berättigade anspråk på att hava tillräckligt rådrum för att ordna med överklagande av ett nämndsbeslut. Av pensionsstyrelsens framställning framgår emellertid, att dess ombud i de nordligaste delarna av vårt land, där de största svårigheterna ur kommunikationssynpunkt för förkortning av besvärstiden torde föreligga, förklarat sig tillstyrka en sådan åtgärd. Det oavvisliga behovet av förkortning av väntetiden, de vägande skäl av olika slag, som pensionsstyrelsen i sin framställning anfört till stöd för sitt förslag, samt den omständigheten att förslaget tillstyrkts i praktiskt taget alla remissyttranden, bland annat av socialvårdskommittén, hava föranlett, att jag anser mig nu kunna tillstyrka en lagändring av angivet innehåll.

Även efter genomförandet av de åtgärder, som pensionsstyrelsen föreslagit, blir väntetiden alltför lång. Det är med hänsyn härtill klart, att spörsmålet om vidtagande av ytterligare åtgärder för att förkorta denna tid även i fortsättningen bör vara föremål för noggrann uppmärksamhet.

II. Ifrågasatt ändring av 28 § första stycket lagen om folkpensionering.

I 28 § första stycket *lagen om folkpensionering* föreskrives, såsom förut nämnts, att ansökning om folkpension skall göras hos pensionsnämndens ordförande i det pensionsdistrikt, där sökanden senast blivit mantalsskriven.

Nämnda föreskrift gäller även om sökanden skulle vara bosatt inom annat pensionsdistrikt. Vidare må nämnas, att det är den faktiska mantalsskrivningsorten, som är avgörande för frågan, varest ansökningen skall ingivas.

I den förut omnämnda *skrivelse, som föreningen pensionsnämndsordförande i Stockholm* ingivit i anledning av pensionsstyrelsens framställning den 27 september 1939, har hemställts om visst tillägg till nyssnämnda bestämmelser i 28 § beträffande ingivandet av pensionsansökning i kommun, som är indelad i flera pensionsdistrikt. Härom anföres:

Bestämmelsen i 28 § första stycket innebär för Stockholms vidkommande, att en sökande, som senast blivit mantalsskriven i Stockholm och då var boende t. ex. i Storkyrkoförsamlingen (= 1:a pensionsdistriktet) samt andra året inom staden flyttat till Brännkyrkaförsamlingen (= 14:e pensionsdistriktet), där han således är boende vid ansökningstillfället, skall ingiva ansökning

om folkpension till ordföranden i 1:a pensionsdistriktet. Det torde vara uppenbart, att olägenheter, som genom en lagändring skulle bortfalla, uppstå för ordföranden och den nämnd, som har att handlägga ansökningsärendet, oaktat sökanden är boende inom ett annat i samma kommun befintligt pensionsdistrikt. Föreningen anser för sin del, att lagen bör innehålla en bestämmelse om att, därest en sökande senast varit mantalsskriven i den kommun, inom vilken han vid ansökningstillfället är boende, och kommunen är indelad i flera pensionsdistrikt, pensionsnämnden i det distrikt, inom vilket den sökande, då han ingiver ansökningen har sin bostad, skall handlägga densamma.

Över föreningens skrivelse har *pensionsstyrelsen* den 18 januari 1940 avgivit yttrande. Styrelsen erinrar inledningsvis därom, att enligt 19 § folkpensioneringslagen såsom grundregel gällde, att varje kommun skulle utgöra ett pensionsdistrikt samt att undantag därifrån medgäves bland annat om en kommun vore särskilt vidsträckt eller folkrik, i vilket fall kommunen kunde uppdelas på två eller flera distrikt. Vid utgången av år 1939 voro 68 kommuner, däribland 19 städer, delade i två eller flera pensionsdistrikt. Styrelsen anför till belysning av föreningens förslag följande:

Genom den föreslagna lagändringen torde föreningen icke hava avsett att göra det bekvämare för den pensionssökande allmänheten. Stockholm — liksom andra större stadskommuner uppdelade i två eller flera pensionsdistrikt — har nämligen inrättat en för samtliga pensionsdistrikt inom kommunen gemensam, centralt belägen expedition, dit den pensionssökande kan vända sig med sin ansökan, oberoende av var han är bosatt inom kommunen. Genom expeditionens försorg fördelas därefter ansökningarna mellan de olika pensionsdistrikten. Någon fördel för den sökande skulle i dessa kommuner knappast stå att vinna genom föreningens förslag. I övriga, på två eller flera pensionsdistrikt uppdelade kommuner, torde emellertid den föreslagna lagändringen i vissa fall komma att medföra fördelar för de pensionssökande.

Som grund för föreningens framställning torde i stället ligga en önskan att minska pensionsnämndsledamöternas arbete med utredning i pensionsärenden i sådana fall, då sökanden är bosatt i annat pensionsdistrikt än där han är mantalsskriven. Härvid torde föreningen närmast hava tänkt på att utredningsarbetet i dylika fall kan försvåras genom att utredningsmannen är bosatt på ett betydande avstånd från sökanden. Enligt pensionsstyrelsens mening måste man emellertid här skilja på olika fall. I större städer kan enligt sakens natur nämndens uppfattning om en sökande sällan bygga på en sådan mera ingående personlig kännedom som nämnden eller någon dess ledamot hunnit förvärva under en längre tids vistelse inom samma pensionsdistrikt som den sökande. Nämndens beslut kommer i dylika fall i regel att grunda sig på en vid eller efter ansökningstillfället — antingen genom den förutnämnda expeditionen eller någon nämndsledamot — företagen utredning. Som förut berörts kan denna utredning, om den verkställes av nämndsledamot, försvåras genom att sökanden är bosatt inom annat pensionsdistrikt. Verkställes den genom expeditionens försorg, torde det vara utan betydelse var sökanden är bosatt inom kommunen. Vad härefter angår de mindre städerna och landskommunerna — vilka ju utgöra huvuddelen av de 68 kommuner som enligt vad förut berörts äro uppdelade i två eller flera pensionsdistrikt — torde förhållandena ligga annorlunda till. I dessa fall är det ingalunda säkert att ordförande och nämndsledamöter i det dist-

rikt, till vilket en sökande nyligen inflyttat, ha större möjligheter att bilda sig en riktig uppfattning om de förhållanden, som äro av betydelse för bedömandet av sökandens pensionsrätt. Snarare finnes anledning antaga, att i ett sådant fall ordföranden och nämndsledamöterna i det pensionsdistrikt, varifrån sökanden flyttat och där han kanske varit mantalsskriven och verksam en längre tid, besitta en mera ingående personlig kändedom om sökanden än den som kan förvärfvas genom en vid eller efter ansökningstillfället gjord utredning.

Då enligt pensionsstyrelsens mening det av föreningen väckta spörsmålet syntes vara av relativt ringa betydelse i kommuner med gemensam expedition för pensionsnämnderna samt då det för övriga kommuners vidkommande icke utan vidare syntes klart, att den föreslagna anordningen vore att föredraga framför den nuvarande, har styrelsen icke funnit sig böra tillstyrka föreningens förslag.

Med hänsyn till vad pensionsstyrelsen anfört anser jag skäl icke föreligga att vidtaga sådan lagändring, som föreningen pensionsnämndsordförande i Stockholm föreslagit. *Departements-
chefen.*

III. Ändring av 26 § andra stycket lagen om folkpensionering.

I sitt förut omnämnda yttrande den 18 januari 1940 har *pensionsstyrelsen* hemställt, att, därest eljest ändring skulle göras i folkpensioneringslagen, i samband därmed även den ändringen måtte vidtagas, att orden »i betalt brev» i 26 § andra stycket förklarades skola utgå. Såsom motivering härför åberopade styrelsen innehållet i en skrivelse den 28 december 1937 till styrelsen från generalpoststyrelsen.

I skrivelsen anfördes inledningsvis, att en pensionsnämndsordförande — under förklaring att han av uttrycket »i betalt brev» fått den uppfattningen, att det besked om pensionsnämnds beslut, som pensionsnämnds ordförande med allmänna posten skall tillställa varje pensionssökande, skulle expedieras i frankerat brev — förfrågat sig, huruvida tjänstebrevsrätten finge användas i angivna fall. Generalpoststyrelsen anförde såsom sin mening följande.

Styrelsen måste vid en strängt formell tolkning av det här ifrågavarande författningsstället i uttrycket »i betalt brev» inlägga den innebörden, att detsamma konstituerade en inskränkning i den pensionsnämndsordförande genom Kungl. brev den 8 maj 1914 tillerkända tjänstebrevsrätten. Den omständigheten, att pensionsnämndsordförande i olikhet med övriga kommunala förtroendemän och funktionärer tillerkänts tjänstebrevsrätt, inbjöde också till en restriktiv tolkning av omfattningen av dennes tjänstebrevsrätt.

Å andra sidan ansåge generalpoststyrelsen goda skäl tala för att pensionsnämndsordförande skulle äga begagna tjänstebrevsrätten vid översändandet till pensionssökande av meddelande angående pensionsnämndens beslut likaväl som vid all annan skriftväxling i samband med behandlingen av pensionsansökningar. Den omständigheten, att bestämmelsen syntes ha tillkommit utan sammanhang med tjänstebrevsrätten, gjorde det också tve-

samt, huruvida i uttrycket borde i detta fall inläggas samma innebörd som då det användes angående en tjänstebrevsberättigad. Så länge uttrycket »i betalt brev» förekomme i ifrågavarande författningsställe, måste emellertid förefinnas tvekan angående behörigheten att i förevarande fall använda tjänstebrevsrätten. Styrelsen hemställde därför, att pensionsstyrelsen vid tillfälle ville vidtaga åtgärder för att åvägabringa ändring av författningsstället.

Med hänsyn till de i detta fall föreliggande särskilda omständigheterna hade generalpoststyrelsen ansett sig icke böra tills vidare göra någon invändning mot att pensionsnämndsordförande — i överensstämmelse med en förmodligen i stor utsträckning redan tillämpad praxis — använde sig av tjänstebrevsrätten i det nu föreliggande fallet, trots att formellt hinder här för föreläge.

Departements-
chefen.

I anledning av vad pensionsstyrelsen och generalpoststyrelsen anfört synes sådan ändring böra vidtagas i 26 § andra stycket folkpensioneringslagen, att tvekan icke kan råda om pensionsnämndsordförandes rätt att i där avsett fall använda tjänstebrevsrätt.

I förevarande sammanhang anhåller jag att få anmäla även uppkommen fråga om förlängning av giltighetstiden för den ortsgrupping, som för närvarande gäller beträffande dyrortsgradering av folkpensionerna.

IV. Fortsatt giltighet av gällande indelning i ortsgupper för dyrortsgradering av folkpensioner.

Genom lag den 23 april 1937 (nr 163) infördes i lagen om folkpensionering bestämmelser om dyrortsgradering av folkpensionerna. Enligt 6 § 2 mom. första stycket utgår jämte grundpension tilläggspension med olika belopp i tre skilda ortsgupper, betecknade med nummer 1, 2 och 3. Vidare stadgas i andra stycket, att indelningen i ortsgupper verkställas på sådant sätt, att ortsgrupp med högre nummer omfattar orter med större levnadskostnader än ortsgrupp med lägre nummer. Indelningen verkställas enligt de närmare föreskrifter Konungen meddelar av den myndighet, som har att verkställa indelning i ortsgupper enligt 48 § 1 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928, och gäller för en tid av tio år i sänder.

Med hänsyn till de obestridliga svårigheter, som kunde möta då det gällde att från början få till stånd en tillfredsställande ortsgrupping, intogs i övergångsbestämmelserna till 1937 års lag — förutom föreskrift att den skulle träda i kraft den 1 januari 1938 — det stadgandet, att indelningen i ortsgupper jämlikt 6 § 2 mom. andra stycket finge verkställas före sistnämnda dag och att den första gången skulle gälla endast för åren 1938—1940.

Sedan Kungl. Maj:t den 21 maj 1937 meddelat närmare föreskrifter rörande ortsgruppingen, verkställdes sådan av socialstyrelsen. Styrelsens

kungörelse angående indelning i ortsgupper av samtliga orter i riket jämlikt lagen om folkpensionering utfärdades den 28 juni 1937 och intogs i Svensk författningssamling (nr 714).

I förevarande sammanhang må nämnas, att Kungl. Maj:t, med stöd av riksdagens beslut, i kungörelse den 15 december 1939, nr 870, förordnat, att den för åren 1935—1939 gällande indelningen för taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt samt kommunal inkomstskatt av samtliga orter i riket med avseende å levnadskostnadernas höjd — vilken indelning jämlikt kungörelse den 10 juni 1938, nr 415, äger förlängd giltighet till och med utgången av år 1940 — skall, utan hinder av 48 § 1 mom. kommunal-skattelagen äga förlängd giltighet till och med utgången av år 1941. — Enligt nämnda stadgande i kommunal-skattelagen skall indelningen i ortsgupper gälla för en tid av fem år i sänder.

I den proposition (nr 26), i vilken vid 1939 års urtima riksdag begärdes att gällande dyrortsgruppering för taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt samt kommunal inkomstskatt skulle äga fortsatt giltighet till och med utgången av år 1941, framhöll föredragande departementschefen, statsrådet Wigfors, bland annat, att den efter krigsutbrottet fortgående prisutvecklingen medfört förskjutningar i de lokala prisförhållandena, som kunde förväntas undergå en ytterligare accentuering under vinterns lopp. Det vore därför nödvändigt att till övervägande upptaga frågan, om en dyrortsgruppering grundad på prisuppgifter avseende hösten 1939 och våren 1940 kunde väntas giva ett tillfredsställande resultat eller ens kunde anses leda till en rättvisare avvägning olika orter emellan än den nu gällande dyrortsgrupperingen innebure. Departementschefen ansåg på anförda skäl, att detta näppeligen kunde anses vara fallet.

De förskjutningar i de lokala prisförhållandena, som den efter krigsutbrottet fortgående prisutvecklingen redan medfört och i fortsättningen kan väntas medföra, synas mig motivera, att någon ny indelning i ortsgupper av samtliga orter i riket jämlikt lagen om folkpensionering nu icke verkställas. Jag föreslår därför, att åt gällande indelning gives fortsatt giltighet till och med utgången av år 1941. Bestämmelser härom hava upptagits i ett särskilt lagförslag.

*Departements-
chefen.*

Departementschefens hemställan.

Föredragande departementschefen hemställer härefter, att lagrådets utlåtande över de inom socialdepartementet upprättade förslagen till

1) lag angående ändrad lydelse av 26 och 30 §§ lagen den 28 juni 1935 (nr 434) om folkpensionering samt

2) lag angående förlängd giltighet av gällande indelning i ortsgupper jämlikt lagen den 28 juni 1935 (nr 434) om folkpensionering,

av den lydelse bilaga¹⁾ till detta protokoll utvisar, måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Erik Montell.

¹⁾ Denna bilaga, vilken är lika lydande med det vid propositionen fogade lagförslaget, har här uteslutits.

*Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den
16 februari 1940.*

Närvarande:

justitieråden EKLUND,
LAWSKI,
VON STEYERN,
regeringsrådet HJÄRNE.

Enligt lagrådet den 14 februari 1940 tillhandakommet utdrag av protokoll över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 9 februari 1940, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättade förslag till

1) lag angående ändrad lydelse av 26 och 30 §§ lagen den 28 juni 1935 (nr 434) om folkpensionering; samt

2) lag angående förlängd giltighet av gällande indelning i ortsgupper jämlikt lagen den 28 juni 1935 (nr 434) om folkpensionering.

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, föredrogos inför lagrådet av chefen för rättsavdelningen i socialdepartementet hovrättsrådet Sven Björkholm.

Lagrådet lämnade förslagen utan erinran.

Ur protokollet:

G. Lindencrona.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 23 februari 1940.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ.

Efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, lagrådets den 16 februari 1940 avgivna utlåtande över de den 9 i samma månad till lagrådet remitterade förslagen till

1) lag angående ändrad lydelse av 26 och 30 §§ lagen den 28 juni 1935 (nr 434) om folkpensionering och

2) lag angående förlängd giltighet av gällande indelning i ortsgrupper jämlikt lagen den 28 juni 1935 (nr 434) om folkpensionering

samt hemställer, att förslagen, som av lagrådet lämnats utan erinran, måtte, jämlikt § 87 regeringsformen, genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Sten-Eric Heinrici.